

PREMIJERE
FESTIVALI
OBLJETNICE
RAZGOVOR
GLAZBENI
TEATAR
ESEJ
TEMAT
GAVRAN U
PARIZU

Jadranka Đokić

Zoran Čubrilo, Damir Šaban, Jadranka Đokić, Doris Šarić-Kukuljica, Katarina Bistričić-Darvas

IZ STRANIH
ČASOPISA
TEORIJA
IZ POVIJESTI
NOVE
KNJIGE
DRAME

donose samo još veću nevolju i jad. Dakako, jedno od najznamenitijih problemskih čvorišta *Galeba* tiče se sudbina života i umjetnosti te sukoba starih i novih umjetničkih oblika i načela, bilo u kazalištu, bilo u umjetnosti općenito. Na formalnoj razini, i u *Galebu* je srž drame Čehovljevih likova sadržana u iskrzanim rečenicama, monologičnim dijalozima, stankama, šutnjama, pogledima, tipično čehovljevskim susretima komičnoga i tragičnoga... Upravo je na tim susretima, kroz specifične suigre ozbiljnoga i smiješnoga te prožimanja humornoga i tužnoga, V. Senjin našao polazište svoga redateljskoga pristupa Čehovu: Čehov je *Galeb* podnaslovio kao komediju, a Senjin je u predstavi istražio "smijeh kroz suze, nasladu kroz patnju, ljubav kroz strah i mržnju". Taj je dualitet, koji se na makrorazini predstave najjasnije manifestira kroz antitetične odnose njezina prvog i drugog dijela, svoj scenski izričaj pronašao i u scenografiji, i u kostimima, i u glumi.

Kao što je to bio slučaj i prilikom prvoga hrvatskog susreta s radom V. Senjina, ova predstava također os-

tavlja dojam da je pred nama redatelj koji probleme teksta i režije rado postavlja i rješava pomoću efektnih prostornih i mizanscenskih odnosa. K tomu, Senjin ovaj put osim režije potpisuje i autorstvo vizualno dojmljive scenografije, koja možda nije uvijek jednako dramaturški funkcionalna – redatelj je prostor igre pomaknuo tik ispred gledatelja pa je dubina pozornice često ostajala glumački neiskorištena – ali je premještanje igre u neposrednu blizinu gledatelja omogućilo i redatelju i glumcima preciznu karakterizaciju i tako reći filigransko nijansiranje međudnosa intonacijom, gestom, mimikom, pogledom, grčajem. Višeplanska igra po dubini iskorištena je u svega nekoliko prizora (vožnja biciklom, slučajni susreti) pa dinamiziranje igre biva razvedenije po horizontali, na kojoj je nekoliko mjesta poput "kabine" za presvlačenje, pozornice i "grešnoga" štaglja, koji je na dijelu scene što je nekoć bio rezerviran za mansion pakla. K tome, scenografija na simboličkoj razini dobro odslikava preokret u završnom dijelu predstave koji se, nasuprot prvome dijelu, većinom zbiva u sumornom i

pomalo skučenom prostoru te u zajedništvu s upornim i dosadnim slijevanje kiše niz prozore Sorinove kuće pronoši tjeskobu, tugu i nemir u dušama dramskih lica, a sve će kulminirati finalnim samoubojstvom Treppljova. Na koncu, tešku atmosferu i sjetna raspoloženja komada za cijeloga trajanja predstave znalčki podcrtavaju i nadopunjuju zvučna kulisa i glazba Frana Đurovića (zujanje komaraca, pasji lavež, glasovir) i sutonski svjetlosni akcenti Aleksandra Čavleka.

Koliko je važnost Čehov pridavao kazališnome kostimu svjedoče njegove mjestimične upute o scenskoj odjeći likova, ali i jedna zanimljiva kazališna anegdota vezana uz kostime za *Galeba*, točnije uz Trigorina. Naime, kada je *Galeb* 1898. postavljen u MHAT-u, u ulozu Trigorina nastupao je Stanislavski i igrao ga je u najelegantnijem kostimu, shvaćajući Trigorina kao uglednoga i mondenoga pisca te je time isprovocirao negativne reakcije Čehova, koji je Trigorina zamišljao u poderanim papučama i kariranimila hlačama. Stanislavskom su trebale godine da shvati Čehovljeve razloge: opčinjenost

piscem i svijetom koji on predstavlja učinila je da okolina ne vidi tko on doista jest... Sudeći prema bijelome odijelu S. Mokrovića, čini se da je i ova predstava bliža opciji Stanislavskoga, ali jedno je sigurno – i kostimi Doris Kristić u predstavi su odigrali vrlo bitnu ulogu, pažljivo nadograđujući glumačku i redateljsku koncepciju likova i radnje. Zato je za kostime manje važna naznaka povijesnoga trenutka u kojemu se radnja odvija nego njihova karakterizacijska i dramaturška funkcija, bilo da je riječ o crnoj ili nemarnoj odjeći Maše koja vječito tužuje nad vlastitim životom, ofucanoj odjeći "gladnoga" umjetnika Treppljova ili elegantnoj odjeći Arkadine, koja nikad ne izlazi neočešljana i nedotjerana i koja je spremna rastati se od svoga novca samo onda kad treba udovoljiti vlastitoj taštini: "Da, ja imam novaca, ali ja sam glumica. Samo toalete su me potpuno upropastile." Karakterološka i dramaturška usklađenost kostima s naravi i razvojem značajā, odvijanjem radnje i mijenama u osnovnom raspoloženju možda se pak najbolje ogleda u odjeći Nine, koja nakon kratkih i vedrih djevojačkih suk-

PREMIJERE
FESTIVALI
OBLJETNICE
RAZGOVOR
GLAZBENI
TEATAR
ESEJ
TEMAT
GAVRAN U
PARIZU

IZ STRANIH
ČASOPISA
TEORIJA
IZ POVIJESTI
NOVE
KNJIGE
DRAME

28/29

Zoran Čubrilo, Doris Šarić-Kukuljica, Jadranka Đokić, Damir Šaban, Urša Raukar

nji u drugom dijelu predstave dolazi u dužoj, zagasitoj ženskoj opravi, odajući već samom pojavom kako je od njezine prvotne lepršavosti i veselja ostala tek kruta spoznaja o tragičnoj naravi života i varljivoj naravi umjetnosti.

Senjinova je predstava duga, ali u svijesti gledatelja ni preduga ni naporna pa se zahvaljujući dobroj ritmičkoj organizaciji i gradaciji više od dva i pol sata predstave gleda sa zanimanjem i pozornošću, napetošću i suosjećanjem. No, čini se kako su tome ipak najviše pridonijeli glumci. I ova je ZKM-ova predstava još jedanput pokazala kako se ovo zagrebačko kazalište može pohvaliti jednim od najjačih i najigranijih glumačkih ansambala u Hrvatskoj, koji je bez poteškoća kadar iznijeti i suvremeni repertoar i klasična dramska djela, tim više što se ansambal neprestano popunjava, obnavlja i/li pomladuje i onim (posve) novim i onim poznatijim imenima. Tako glavnu ulogu u *Galebu*, mladu "wannabe" glumicu Ninu Mihajlovnu Zarječnaju s puno žara i razumijevanja igra razmjerno nova članica ZKM-ova an-

sambala Jadranka Đokić, koja je ovom ulogom pokazala svu raskoš svoga talenta, kojemu u posljednje vrijeme toliko osporavano "sapuničarenje" nije nimalo naškodilo. J. Đokić je uspješno prikazala metamorfozu lika što je njezina rola neminovno iziskuje, pretvorivši se od razigrane, zanesene i naivne mlade djevojke pune života, nade i planova za budućnost u razočaranu ženu koja je (pre)rano iskusila i onu neugodniju stranu života, nesretnu ljubav i pokošene ideale: onako kako su se njezin mladenački optimizam i vedrina iščitavali iz neobuzdanoga pokreta, grlenoga smijeha i bezrezervnoga predavanja igri, tako su i njezina unutarnja transformacija i slomljenost životom svoju izvanjsku manifestaciju pronašli u grimasi nijemoga krika i napetoj zgrčenosti tijela. Poslovično izvrstan Krešimir Mikić u ulozi Treppljova, nadobudnog umjetnika kojega nerazumijevanje okoline i neuzvratačna ljubav pretvaraju u rezigniranoga čovjeka, u prvom dijelu uspijeva prikazati stvaralačku buntovnost, beznačajnu zaljubljenost i oporu ljubomoru, ali u drugom dijelu predstave kao da ostaje suviše krut, hla-

dan i nedorečen. Treppljovljeva suparnika, i na planu umjetnosti i na planu privatnosti, tumačio je Sreten Mokrović, također jedan od novih članova ZKM-ova ansambala. Gledajući njegova Trigorina kao osrednjega pisca koji nikad neće doseći razinu jednoga Turgenjeva, koji "iz dosade" i posve neskrivene sebičnosti upropaštava neudžnu djevojku i koji tuđu tragediju koristi kao materijal za literarni probitak, imali smo priliku vidjeti jednoga donedavno rjeđe viđanoga, smirenog i suspregnutog Mokrovića, jer svoju ulogu nije toliko gradio na uobičajenim velikim gestama i povišenim tonovima koliko na pomnom nijansiraju i gradiranju glasa, na diskretnoj i odmjerenom mimici. Njegovu scensku partnericu odigrala je Doris Šarić Kukuljica, kojoj je Senjin ponovno i s punim pravom dodijelio jednu od najvažnijih uloga. Njezina Arkadina rastrgana je između bahate taštine i proračunatosti poznate glumice i čeznutljive brizi i nježnosti majke i ljubavnice pa načas sebeljubivo grmi, ismijava i razmiče sve pred sobom, a načas velikodušno šapuče, tepa i miluje. U ulozi Maše iskazala se Katarina Bistrović Darvaš, izgradivši svoju nesretnu i melankoličnu, a prema kraju i sve okrutniju junakinju na mješavini rezigniranih replika, disonantnih vapaja i nervoznih grubosti, iza oblaka cigaretnoga dima i krinke alkoholiziranog očajanja. U ulozi njezina neželjenoga supruga, učitelja Medvjedenka, koji se nikako ne može iščupati iz začaranoga kruga opsjednutosti novcem kojeg ima jedva dovoljno da preživi i opčinjenosti Mašom koju ima samo nominalno, našao se Jasmin Telalović, pronašavši rješenje za njega u poniznome držanju zgurenih ramena i pognute glave, prestrašenim pogledima i plaho izgovorenim rečenicama. Važne uloge ostvarili su i Damir Šaban kao smireni liječnik Dorn i Urša Raukar kao nesvhaćena Polina Andrejevna, dok je Sorin Zorana Čubrila začinio predstavu primjesama groteske i karikature.

S obzirom na antitetičan odnos tzv. starih i novih formi u kazalištu i umjetnosti koje Čehovljevi komad problematizira, napose putem uprizorenja Treppljovljeva djela u znamenitoj sceni teatra u teatru – ali i karakterizacijom dvaju sučeljenih junaka pisaca, Trigorina i Treppljova – u kazalištu se uvijek sa zanimanjem iščekuje poiznora redateljska interpretacija toga umetnutoga prizora. Senjinova interpretacija kao da više računa na glumački nerv Jadranke Đokić koja izvodi Treppljovljevi komad nego što je sam režira, a njezina izvedba zauzvrat pokazuje

Krešimir Mikić, Jadranka Đokić

sklonost naglašeno neverbalnom, gestualnom i tjelesnom izričaju. Rezultat pak njegove režije *Galeba* u cjelini na početku 21. stoljeća prilično je konvencionalna predstava, bez mnogo "štrihova" i tekstualnih preinaka, bez naglašenijih redateljskih intervencija i interpretativnih zahvata. Osim lektirnoga pristupa i uredno postavljenoga klasika, ono što će zasigurno privući publiku i što se, kao i nakon odgledane *Ane Karenjine*, izdvaja kao redateljevo najjače oružje, jesu stvaranje atraktivne kazališne slike i maksimalno izvlačenje potencijala glumaca. Odgovor pak na pitanje koliko je to u suvremenom društveno-povijesnom i kazališnom trenutku dovoljno ili potrebno, ostaje na svakom gledatelju posebno.